GENERALINĖS ADVOKATĖS ELEANOR SHARPSTON IŠVADA,

pateikta 2009 m. rugsėjo 10 d.[1]

1. Prieš įstodama į Europos Sąjungą Suomija sudarė dvišalius investicijų susitarimus su Rusijos Federacija[2], Baltarusija[3], Kinija[4], Malaizija[5], Šri Lanka[6] ir Uzbekistanu[7]. Šiais susitarimais kiekvienos susitariančiosios šalies investuotojams užtikrinama laisvė pervesti su jų investicijomis susijusius mokėjimus laisvai konvertuojama valiuta[8].

2. Komisija nurodo, kad toks neribotas laisvas kapitalo judėjimas yra nesuderinamas su EB 57 straipsnio 2 dalimi, 59 straipsniu ir 60 straipsnio 1 dalimi, kurie suteikia Tarybai galimybę tam tikromis aplinkybėmis apriboti kapitalo judėjimą ir mokėjimus į trečiąsias šalis ar iš jų. Ji mano, kad pagal EB 307 straipsnio antrąją pastraipą Suomija turėjo iš naujo derėtis dėl šių susitarimų, kad jie taptų suderinami su Bendrijos teise, ir numatyti mechanizmus, kurie leistų Tarybai nuspręsti dėl galimų būsimų apribojimų.

3. Todėl Komisija prašo Teisingumo Teismo pripažinti, kad nesiėmusi tinkamų priemonių pašalinti šio nesuderinamumo Suomija neįvykdė įsipareigojimų pagal EB 307 straipsnio antrąją pastraipą.

4. Komisija taip pat pareiškė analogiškus ieškinius dėl įsipareigojimų nevykdymo Austrijai ir Švedijai. Šiose bylose 2009 m. kovo 3 d. buvo priimtas sprendimas[9]. Šis ieškinys dėl įsipareigojimų nevykdymo iš esmės susijęs su tokiais pačiais klausimais, kokie nagrinėti minėtose bylose.

1 — Originalo kalba: anglų.

2 — Nr. 58/1991, pasirašytas 1989 m. vasario 8 d., įsigaliojo 1991 m. rugpjūčio 15 d.

3 — Nr. 89/1994, pasirašytas 1992 m. spalio 28 d., įsigaliojo 1994 m. gruodžio 11 d.

4 — Nr. 4/1986, pasirašytas 1984 m. rugsėjo 4 d., įsigaliojo 1986 m. sausio 26 d.

5 — Nr. 79/1987, pasirašytas 1985 m. balandžio 15 d., įsigaliojo 1988 m. sausio 3 d.

6 — Nr. 54/1987, pasirašytas 1985 m. balandžio 27 d., įsigaliojo 1987 m. spalio 25 d.

7 — Nr. 74/1993, pasirašytas 1992 m. spalio 1 d., įsigaliojo 1993 m. spalio 22 d.

8 — Taip pat žr. plačiau: T. Eilmansberger „Bilateral Investment Treaties and EU Law“, *Common Market Law Review*, 2009, p. 383–429, ir būtent dėl kelių šioje byloje nagrinėjamų klausimų p. 409–413.

9 — 2009 m. kovo 3 d. Sprendimas Komisija prieš Austriją (C-205/06, Rink p. I-1301); ir 2009 m. kovo 3 d. Sprendimas *Komisija prieš Švediją* (C-249/06, Rink p. I-1335).

5. Todėl šioje išvadoje mano tyrimas iš esmės bus paremtas tuo, ką Teisingumo Teismas nusprendė minėtuose dviejuose sprendimuose. Tačiau atskirai nagrinėsiu šioje byloje keliamą naują klausimą, t. y. kokį poveikį turi Suomijos į nagrinėjamus susitarimus įtraukta sąlyga, užtikrinanti investicijų apsaugą neperžengiant susitariančiosios šalies nacionalinių teisės aktų nustatytų ribų (toliau – ginčijama sąlyga)[10]:

„Kiekviena susitariančioji šalis bet kokiomis aplinkybėmis ir neperžengdama savo vidaus įstatymų ir dekretų nustatytų ribų bei vadovaudamasi tarptautine teise užtikrina pagrįstą ir tinkamą kitos susitariančiosios šalies piliečių arba bendrovių investicijų traktavimą“[11].

6. Konkrečiai išnagrinėsiu, ar, kaip teigia Suomijos vyriausybė, frazė „neperžengdama savo vidaus įstatymų ir dekretų nustatytų ribų“ leidžia Suomijai taikyti kapitalo judėjimo ir mokėjimų apribojimus, kaip numatyta EB 57 straipsnio 2 dalyje, 59 straipsnyje ir 60 straipsnio 1 dalyje.

7. Jei atsakymas būtų teigiamas, Suomija nebūtų pažeidusi savo įsipareigojimų pagal EB 307 straipsnio antrąją pastraipą[12]. Pagal šią nuostatą valstybės narės privalo imtis visų tinkamų priemonių, kad pašalintų nustatytą iki jų įstojimo sudarytų susitarimų nesuderinamumą su Bendrijos teise. Prireikus valstybės narės viena kitai padeda siekti šio tikslo ir atitinkamais atvejais nustato bendrą požiūrį[13].

Susijusios teisinės nuostatos

Vienos konvencija dėl tarptautinių sutarčių teisės

8. Vienos konvencijos dėl tarptautinių sutarčių teisės[14] 31 straipsnyje įtvirtinta bendra sutarčių aiškinimo taisyklė:

„1. Sutartis aiškinama laikantis geros valios principų, atsižvelgiant į joje vartojamų sąvokų

10 — Komisija pažymi, kad šios nuostatos nėra susitarimuose su Baltarusija, Rusijos Federacija ir Uzbekistanu, o Suomija teigia, kad ji yra visuose susitarimuose, išskyrus su Rusijos Federacija. Šio klausimo toliau nenagrinėjau atsižvelgdama į mano daromą išvadą.

11 — Susitarimo su Šri Lanka 3 straipsnis. Akivaizdu, kad tai yra ginčijamos nuostatos standartinė formuluotė.

12 — Tam tikrais atvejais, išskyrus susitarimus su Baltarusija, Rusijos Federacija ir Uzbekistanu, žr. 10 išnašą.

13 — Žr. sprendimo *Komisija prieš Austriją* 32 ir 34 punktus ir sprendimo *Komisija prieš Švediją* 33 ir 35 punktus (abu sprendimai minėti 9 išnašoje).

14 — Pasirašyta 1969 m. gegužės 23 d. Vienoje, įsigaliojo 1980 m. sausio 27 d., UN Doc.A/Conf.39/27, 1155 UNTS 331, 8 ILM 679 (1969) (toliau – Vienos konvencija).

įprastą reikšmę sutarties kontekste ir į sutarties objektą bei tikslą.

2. Aiškinant sutartį, jos kontekstą, be teksto, preambulės ir priedų, sudaro:

a) visi su ta sutartimi susiję susitarimai, sudaryti tarp visų tos sutarties šalių dėl jos sudarymo;

b) visi dokumentai, kuriuos pasirašė viena ar kelios tos sutarties šalys dėl jos sudarymo ir kuriuos kitos tos sutarties šalys priėmė kaip su sutartimi susijusius dokumentus.

3. Be sutarties konteksto, dar atsižvelgiama į:

a) visus vėlesnius susitarimus, tos sutarties šalių sudarytus dėl jos aiškinimo ar jos nuostatų taikymo;

b) visą vėlesnę tos sutarties taikymo praktiką, kuri išreiškia sutarties šalių sutarimą dėl sutarties aiškinimo;

c) visas šalių tarpusavio santykiams taikytinas atitinkamas tarptautinės teisės normas.

4. Atskirai sąvokai gali būti suteikta speciali reikšmė, jei yra nustatyta, kad to pageidauja sutarties šalys.“

9. Vienos konvencijos 62 straipsnyje numatytos galimybės, kai kardinaliai pasikeičia aplinkybės (*clausula rebus sic stantibus*):

„1. Negalima esminio aplinkybių, egzistavusių sutarties sudarymo metu, pasikeitimo, kurio sutarties šalys nenumatė, laikyti pagrindu nutraukti sutartį ar pasitraukti iš jos, nebent:

a) tų aplinkybių buvimas turėjo esminę reikšmę tam, kad šalys sutiktų laikyti sutartį įpareigojančia; ir

b) dėl įvykusių pokyčių iš esmės pakito pagal sutartį vykdytinų šalių įsipareigojimų apimtis.

2. Esminio aplinkybių pasikeitimo negalima laikyti pagrindu nutraukti sutartį ar pasitraukti iš jos, nebent:

a) ta sutartis nustato valstybių sieną; arba

b) tas esminis aplinkybių pasikeitimas atsiranda iš šalies, kuri juo remiasi kaip pagrindu, pagal tą sutartį prisiimtų įsipareigojimų pažeidimo arba kokio kito tarptautinio įsipareigojimo, prisiimto tos sutarties kitos šalies atžvilgiu, pažeidimo.

3. Jei šalis, remdamasi ankstesnėse šio straipsnio dalyse išdėstytomis nuostatomis, turi teisę esminį sutarties sudarymo aplinkybių pasikeitimą laikyti pagrindu nutraukti sutartį ar pasitraukti iš jos, ji taip pat gali tokį pasikeitimą laikyti pagrindu sustabdyti sutarties galiojimą.“

EB sutartis

10. EB 57 straipsnio 2 dalyje nustatyta:

„Stengdamasi padaryti kuo laisvesnį kapitalo judėjimą tarp valstybių narių ir trečiųjų šalių ir nepažeisdama kitų šios Sutarties skyrių, Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu, gali kvalifikuota balsų dauguma nustatyti priemones dėl kapitalo judėjimo į trečiąsias šalis ir iš jų, susijusias su tiesioginėmis investicijomis, apimančiomis ir investicijas į nekilnojamąjį turtą, su įsisteigimu, finansinių paslaugų teikimu ar vertybinių popierių įsileidimu į kapitalo rinkas. Balsų vieningumo reikalaujama pagal šią dalį nustatant priemones, kurios reikštų atžangą Bendrijos teisėje liberalizuojant kapitalo judėjimą į trečiąsias šalis ar iš jų.“

11. EB 59 straipsnyje nustatyta:

„Tais atvejais, kai susidarius išimtinėms aplinkybėms dėl kapitalo judėjimo į trečiąsias šalis ar iš jų Ekonominės ir pinigų sąjungos veikimui kyla arba gali kilti didelių sunkumų, Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu ir pasikonsultavusi su ECB, kvalifikuota balsų dauguma gali trečiųjų šalių atžvilgiu imtis ne ilgiau kaip šešis mėnesius taikomų apsaugos priemonių, jei jos būtinai reikalingos.“

12. EB 60 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„1. Jei 301 straipsnyje numatytais atvejais manoma, kad Bendrijai reikia imtis veiksmų, Taryba gali 301 straipsnyje nustatyta tvarka atitinkamų trečiųjų šalių atžvilgiu imtis reikalingų neatidėliotinų priemonių, taikomų kapitalo judėjimui ir mokėjimams.“

13. EB 307 straipsnyje nustatyta:

„Šios Sutarties nuostatos neturi paveikti teisių ir pareigų, kylančių iš susitarimų, sudarytų iki 1958 m. sausio 1 d. arba stojančioms valstybėms – iki įstojimo dienos, tarp vienos ar keleto valstybių narių ir vienos ar keleto trečiųjų šalių.

Jei tokie susitarimai yra nesuderinami su šia Sutartimi, atitinkama valstybė narė ar atitinkamos valstybės narės stengiasi pašalinti egzistuojantį [nustatytą] nesuderinamumą. Prireikus valstybės narės viena kitai padeda siekti šio tikslo ir atitinkamais atvejais nustato bendrą požiūrį.

Įgyvendindamos pirmojoje pastraipoje minimus susitarimus, valstybės narės atsižvelgia į tai, kad nuolaidos, kurias kiekviena valstybė narė daro remdamasi šia Sutartimi, yra neatskiriama Bendrijos kūrimo dalis, ir dėl to jie yra neatsiejamai susiję su bendrų institucijų kūrimu, galių joms suteikimu ir tuo, kad visos valstybės narės daro tas pačias nuolaidas.“

Procedūra

14. Atsakydama į 2004 m. gegužės 7 d. oficialų pranešimą, 2005 m. kovo 16 d. pagrįstą nuomonę ir 2006 m. liepos 4 d. papildomą pagrįstą nuomonę, Suomijos vyriausybė teigė, kad nagrinėjamos dvišalių investicijų susitarimų nuostatos atitinka jos įsipareigojimus pagal EB 57 straipsnio 2 dalį, 59 straipsnį ir 60 straipsnio 1 dalį. Todėl ji nemanė esant būtina pagal EB 307 straipsnį imtis kokių nors priemonių nurodytam nesuderinamumui pašalinti[15].

15. Komisija pareiškė šį ieškinį 2007 m. vasario 20 dieną.

16. Ji Teisingumo Teismo prašo:

— pripažinti, kad nesiėmusi tinkamų priemonių pagal EB sutarties 307 straipsnio antrąją pastraipą tam, kad pašalintų nuostatų dėl pervedimų, įtvirtintų dvišaliuose investicijų susitarimuose su Rusijos Federacija (buvusia Sovietinių Socialistinių Respublikų Sąjunga), Baltarusija, Kinija, Malaizija, Šri Lanka ir Uzbekistanu, nesuderinamumą, Suomijos Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal EB 307 straipsnį,

— priteisti iš Suomijos Respublikos bylinėjimosi išlaidas.

17. Austrijos, Suomijos, Vokietijos, Vengrijos, Lietuvos ir Švedijos vyriausybės bei Komisija pateikė rašytines pastabas.

18. Suomijos vyriausybė prašė paskirti posėdį, tačiau vėliau atsiėmė prašymą, todėl posėdis neįvyko.

Dėl susitarimų nesuderinamumo su EB sutartimi

19. Suomijos Respublika ir į bylą įstojusios valstybės narės teigia, kad, nesant jokių

15 — 2006 m. spalio 27 d. laiške Suomija pranešė Komisijai sudariusi naują dvišalį investicijų susitarimą su Kinija, kuris turėjo įsigalioti 2006 m. lapkričio 15 dieną. Tačiau ji nepateikė Komisijai dokumento kopijos ir nenurodė, ar įsigaliojimo data buvo galutinė.

Tarybos priimtų priemonių prieš suinteresuotąsias trečiąsias šalis, nurodytas pažeidimas tėra hipotetinis, nes nebuvo „egzistuojančio [nustatyto] nesuderinamumo“ EB 307 straipsnio antrosios pastraipos prasme. Valstybių narių pareiga pašalinti „egzistuojantį [nustatytą] nesuderinamumą“ kyla, tik jeigu tokio nesuderinamumo buvimą nustato Komisija. Tą patį argumentą bylose *Komisija prieš Austriją* ir *Komisija prieš Švediją* pateikė Austrijos ir Švedijos vyriausybės bei į bylą įstojusios valstybės narės, įskaitant Suomiją[16].

20. Aiškiai neatsakydamas į minėtą argumentą Teisingumo Teismas konstatavo, kad EB 57 straipsnio 2 dalies, 59 straipsnio ir 60 straipsnio 1 dalies nuostatos yra veiksmingos tik tuo atveju, kai užtikrinama, kad Tarybos nustatytas laisvą kapitalo judėjimą ribojančias priemones galima nedelsiant taikyti valstybėms, kurioms jos skirtos ir tarp kurių gali būti kurios nors iš nagrinėjamus susitarimus su valstybe nare pasirašiusių valstybių. Todėl argumentas, kad „(dar) nėra egzistuojančio [nustatyto] nesuderinamumo“, buvo laikomas netinkamu.

21. Teisingumo Teismas toliau konstatavo, kad „ši Tarybos kompetencija, apimanti jos teisę anksčiau valstybės narės ir trečiosios šalies sudaryto susitarimo sritį atitinkančioje arba su ja susijusioje srityje trečiųjų šalių atžvilgiu vienašališkai nustatyti ribojančias priemones, yra nesuderinama su tokiu susitarimu, jei, pirma, jame nėra nuostatos, leidžiančios atitinkamai valstybei narei įgyvendinti savo teises ir vykdyti įsipareigojimus kaip Bendrijos narei ir, antra, to neleidžia joks tarptautinės teisės mechanizmas“[17].

22. Paeiliui išnagrinėsiu kiekvieną iš šių nesuderinamumo sąlygų.

Ar nagrinėjamuose susitarimuose yra nuostata, leidžianti Suomijai įgyvendinti savo teises ir vykdyti įsipareigojimus kaip Bendrijos narei?

23. Neginčijama, kad nagrinėjamuose susitarimuose nėra nuostatos, kuri aiškiai numatytų galimybę Bendrijai taikyti kapitalo judėjimo ir mokėjimų apribojimus pagal EB 57 straipsnio 2 dalį, 59 straipsnį ir 60 straipsnio 1 dalį.

16 — Sprendimo *Komisija prieš Austriją* 18–23 punktai ir sprendimo *Komisija prieš Švediją* 17–21 punktai (abu sprendimai minėti 9 išnašoje).

17 — Sprendimo *Komisija prieš Austriją* 37 punktas ir sprendimo *Komisija prieš Švediją* 38 punktas (abu sprendimai minėti 9 išnašoje).

24. Vis dėlto Suomijos ir Lietuvos vyriausybės teigia, kad ginčijama nuostata leidžia Suomijai laikytis ribojančių priemonių, kurių Taryba imasi vadovaudamasi minėtomis EB sutarties nuostatomis.

25. Suomijos vyriausybė tvirtina, kad šios nuostatos galėtų būti nedelsiant taikomos, nes pagal Bendrijos teisės tiesioginio veikimo principą bet kokios Tarybos priimtos ribojančios priemonės būtų Suomijos teisės, į kurią pateikiama nuoroda ginčijamoje nuostatoje, dalis. Neturi reikšmės tai, kad pati Bendrija nėra nagrinėjamų susitarimų šalis. Savo ruožtu Lietuvos vyriausybė primena, kad Bendrijos teisė yra nacionalinės teisės dalis.

26. Vis dėlto manau, kad šiuo atveju svarbu ne tai, ar Bendrijos teisė yra nacionalinės teisės dalis (nors iš tikrųjų taip ir yra). Esminis šios bylos klausimas yra tai, ar Suomijos teisė remtis fraze „neperžengdama savo vidaus įstatymų ir dekretų nustatytų ribų“ prieš trečiąsias šalis, su kuriomis ji yra sudariusi minėtus susitarimus, *pakankamai užtikrina* kapitalo judėjimo ir mokėjimų, kuriuose dalyvauja trečiosios šalys, apribojimo taikymą pagal EB 57 straipsnio 2 dalį, 59 straipsnį ir 60 straipsnio 1 dalį.

27. Aš nemanau, kad užtikrina. Kaip ir generalinis advokatas M. Poiares Maduro, manau, kad EB 307 straipsnio taikymas nėra pakankamai užtikrinamas, kai neaiškiai aiškinamos tarptautinio susitarimo sąlygos[18]. Atvirkščiai, EB 307 straipsnis „yra bendro pobūdžio ir taikomas bet kokiam tarptautiniam susitarimui, *galinčiam daryti poveikį* Sutarties taikymui, neatsižvelgiant į to susitarimo dalyką“[19].

28. Šiuo klausimu pastebėtina analogija su Teisingumo Teismo praktika dėl valstybių narių netinkamo direktyvų įgyvendinimo.

29. Pagal nusistovėjusią teismų praktiką, nors įgyvendinant direktyvą nebūtinai reikalaujama, kad kiekviena valstybė narė priimtų teisės aktą, vis dėlto būtina, jog nagrinėjama nacionalinė teisė *veiksmingai užtikrintų* visišką direktyvos taikymą, kad šios teisės pagrindu susidariusi teisinė situacija būtų pakankamai tiksli ir aiški, o asmenys galėtų žinoti visas savo teises bei prireikus jomis remtis nacionaliniuose teismuose[20].

18 — Išvados sprendimams *Komisija prieš Austriją* ir *Komisija prieš Švediją* (minėti 9 išnašoje) 62 punktas.

19 — 1980 m. spalio 14 d. Sprendimas *Burgoa* (812/79, Rink. p. 2787, 6 punktas, paryškinta mano) ir 2002 m. lapkričio 5 d. Sprendimas *Komisija prieš Jungtinę Karalystę* (C-466/98, Rink. p. I-9427, 23 punktas ir jame nurodyta teismų praktika).

20 — Žr. 2004 m. rugsėjo 9 d. Sprendimą *Komisija prieš Ispaniją*, (C-70/03, Rink. p. I-7999, 15 punktas ir jame nurodyta teismų praktika). Pavyzdžiui, Teisingumo Teismas konstatavo, kad „bendrųjų konstitucinės ar administracinės teisės principų“ (1985 m. gegužės 23 d. Sprendimas *Komisija prieš Vokietiją* (29/84, Rink. p. 1661, 23 punktas)) arba „esamos teisinės sistemos“ (1992 m. gegužės 20 d. Sprendimas *Komisija prieš Nyderlandus* (C-190/90, Rink. p. I-3265, 17 punktas)) gali pakakti tam, kad būtų įgyvendinta direktyva, jeigu jie atitinka šiuos minimalius reikalavimus.

30. Teisingumo Teismas taip pat yra pripažinęs, kad esama direktyvą atitinkanti administracinė praktika[21] ar direktyvą atitinkančio teisminio nacionalinės teisės aiškinimo galimybė[22] neatleidžia valstybės narės nuo pareigos priimti tinkamas ir privalomas įgyvendinimo priemones. Teisingumo Teismas yra išsakęs nuomonę, jog neturi būti praktinės ir netgi teorinės galimybės, kad direktyvos įgyvendinimo būdas leistų sutrukdyti tinkamai pritaikyti joje įtvirtintas taisykles[23].

31. Be to, Teisingumo Teismas yra aiškiai pabrėžęs, kad atsakydama į kaltinimą, jog visapusiškai neperkėlė direktyvos, valstybė narė negali remtis tiesioginiu direktyvų veikimu[24].

32. Mano nuomone, šie principai gali ir turi būti *mutatis mutandis* taikomi šioje byloje. Iš tikrųjų Teisingumo Teismas sprendimuose *Komisija prieš Austriją* ir *Komisija prieš Švediją* nustatė taisyklę, kuri yra labai panaši į suformuluotą minėtoje teismų praktikoje; iš tiesų jis reikalavo *užtikrinti*, kad kapitalo judėjimo ir mokėjimų apribojimai esant būtinybei galėtų būti taikomi, kaip numatyta EB 57 straipsnio 2 dalyje, 59 straipsnyje ir 60 straipsnio 1 dalyje[25].

33. Aš nemanau, kad Suomija gali tai užtikrinti.

34. Akivaizdu, kad jos gebėjimas tai padaryti galiausiai priklausytų nuo to, kaip frazę „neperžengdama savo vidaus įstatymų ir dekretų nustatytų ribų“ aiškintų tarptautinis teismas arba arbitražas. Pagal nusistovėjusią teismų praktiką tarptautinė sutartis turi būti aiškinama pagal joje vartojamas sąvokas ir jos tikslą. Vienos konvencijos[26] 31 straipsnyje, kuriame perteikiama bendroji paprotinė tarptautinė teisė[27], šiuo klausimu patikslinama, kad sutartis turi būti aiškinama laikantis geros valios principų, atsižvelgiant į joje vartojamų sąvokų įprastą reikšmę ir į sutarties objektą bei jo tikslą[28]. Visai tikėtina, kad remiantis šia nuostata galima mėginti įtikinti tarptautinį teismą ar arbitražą ginčijamą nuostatą aiškinti kaip nukreipiančią į Bendrijos teisę.

21 — Žr., pavyzdžiui, 1990 m. kovo 15 d. Sprendimą *Komisija prieš Nyderlandus* (C-339/87, Rink. p. I-851, 36 punktas).

22 — Žr., pavyzdžiui, 1993 m. spalio 27 d. Sprendimą *Steenhorst-Neerings* (C-338/91, Rink. p. I-5475, 32–34 punktai).

23 — Žr., pavyzdžiui, 1987 m. balandžio 9 d., Sprendimą *Komisija prieš Italiją* (363/85, Rink. p. 1733, 10 ir 12 punktai).

24 — Žr., pavyzdžiui, 1980 m. gegužės 6 d. Sprendimą *Komisija prieš Belgiją* (102/79, Rink. p. 1473, 12 punktas); 1991 m. liepos 25 d. Sprendimą *Emmott* (C-208/90, Rink. p. I-4269, 20 punktas) ir 1997 m. kovo 20 d. Sprendimą *Komisija prieš Vokietiją* (C-96/95, Rink. p. I-1653, 37 punktas).

25 — Žr. sprendimo *Komisija prieš Austriją* 38 ir 40 punktus bei sprendimo *Komisija prieš Švediją* 39 ir 41 punktus (abu sprendimai minėti 9 išnašoje).

26 — Žr. šios išvados 8 punktą ir 14 išnašą.

27 — Žr., pavyzdžiui, Tarptautinio teisingumo teismo sprendimo *Sovereignty over Pulau Ligitan ir Pulau Sipadan (Indonezija prieš Malaiziją), I.C.J. Reports 2002*, p. 625, 37 punktą.

28 — Žr. 2001 m. lapkričio 20 d. Sprendimą *Jany ir kiti* (C-268/99, Rink. p. I-8615, 35 punktas) ir 2006 m. sausio 10 d. Sprendimą *IATA ir ELFAA* (C-344/04, Rink. p. I-403, 40 punktas).

35. Vis dėlto, mano nuomone, tai pernelyg neapibrėžta. Nesant būtinybės nagrinėti šį klausimą smulkiau, nemanau, kad taikydama Vienos konvencijos 31 straipsnį ar bet kurią kitą sutarčių aiškinimą reglamentuojančią nuostatą Suomija gali pakankamai užtikrinti kapitalo judėjimo ir mokėjimų apribojimo taikymą pagal EB 57 straipsnio 2 dalį, 59 straipsnį ir 60 straipsnio 1 dalį. Paprasčiausia galimybė, kad tarptautinis teismas ar arbitražas aiškins ginčijamą nuostatą tokiu būdu, nėra pakankama, kad Suomija būtų atleista nuo įsipareigojimų.

36. Tačiau sprendime *Komisija prieš Austriją* Teisingumo Teismas pažymėjo, kad Austrija numatė į investicijų susitarimus, dėl kurių vyksta derybos, arba atnaujindama esamus susitarimus įtraukti sąlygą, pagal kurią tam tikros teisės paliekamos regioninėms organizacijoms ir taip sudaromos sąlygos taikyti Tarybos nustatytas kapitalo judėjimą ir mokėjimus ribojančias priemones. Teisingumo Teismas pripažino, kad tokia nuostata iš esmės turėtų būti vertinama kaip galinti pašalinti nustatytą nesuderinamumą[29]. Vis dėlto, atsižvelgiant į šios sąlygos ypatybes, ji labai skiriasi nuo ginčijamos sąlygos.

37. Todėl su sąlyga, kurią Austrija ketino įtraukti į būsimus susitarimus, susijusios Teisingumo Teismo išvados negali būti taikomos pagal analogiją.

38. Tad darau išvadą, kad nagrinėjamuose susitarimuose nėra nuostatos, leidžiančios Suomijai įgyvendinti savo teises ir vykdyti įsipareigojimus kaip Bendrijos narei.

Ar egzistuoja tarptautinės teisės mechanizmas, leidžiantis Suomijai įgyvendinti savo teises ir vykdyti įsipareigojimus kaip Bendrijos narei?

39. Lietuvos ir Vengrijos vyriausybės teigia, kad valstybė narė gali taikyti ribojančias priemones pasinaudodama tarptautinės teisės teikiamomis galimybėmis, kaip antai

29 — 9 išnašoje minėto sprendimo *Komisija prieš Austriją* 40 ir 41 punktai. Tačiau, kaip pažymėjo Teisingumo Teismas, neginčijama, jog „Komisijos nurodytais atvejais per jos pagrįstoje nuomonėje nustatytą terminą <...> Austrija nesiėmė jokių priemonių, kad panaikintų taikant investicijų susitarimus, kuriuos ji sudarė su šiomis trečiosiomis šalimis, galintį kilti prieštaravimą priemonėms, kurias Taryba gali nustatyti pagal EB 57 straipsnio 2 dalį, 59 straipsnį ir 6 straipsnio 1 dalį“ (42 punktas).

susitarimo galiojimo sustabdymas arba nutraukimas pritaikius *clausula rebus sic stantibus*[30].

40. Bylose, kuriose priimti sprendimai *Komisija prieš Austriją* ir *Komisija prieš Švediją*, valstybės narės atsakovės nurodė įvairius tarptautinės teisės mechanizmus, įskaitant *clausula rebus sic stantibus,* kurie, jų nuomone, leidžia įgyvendinti savo teises ir vykdyti įsipareigojimus kaip Bendrijos narėms[31].

41. Teisingumo Teismas kategoriškai atmetė šiuos argumentus[32]. Jis konstatavo, jog Austrijos ir Švedijos nurodyti mechanizmai negarantuoja, kad jos galės vykdyti įsipareigojimus Bendrijai dėl dviejų priežasčių. „Pirma, visoms tarptautinėms deryboms būdingi terminai, būtini siekiant persvarstyti nagrinėjamus susitarimus, yra savaime nesuderinami su šių priemonių veiksmingumu. Antra, galimybė naudotis kitais tarptautinės teisės mechanizmais, kaip antai susitarimo galiojimo sustabdymas ar net nagrinėjamų susitarimų arba tam tikrų jų sąlygų denonsavimas, yra pernelyg neapibrėžto poveikio, kad galėtų užtikrinti veiksmingą Tarybos nustatytų priemonių taikymą“[33].

42. Todėl darau išvadą, jog nėra tarptautinės teisės mechanizmo, kuris užtikrintų, kad Suomija galės įgyvendinti savo teises ir vykdyti įsipareigojimus kaip Bendrijos narė.

Išvada dėl susitarimų nesuderinamumo su EB teise

43. Nagrinėjamuose susitarimuose nėra aiškios nuostatos, leidžiančios Suomijai įgyvendinti savo teises ir vykdyti įsipareigojimus kaip Bendrijos narei. Taip pat nėra tarptautinės teisės mechanizmo, užtikrinančio, kad Suomija galės tai padaryti. Todėl darau išvadą, kad nagrinėjami susitarimai yra nesuderinami su Tarybos įgaliojimais apriboti kapitalo judėjimą ir mokėjimus pagal EB 57 straipsnio 2 dalį, 59 straipsnį ir 60 straipsnio 1 dalį; taip pat Suomija privalo imtis EB 307 straipsnio antrojoje pastraipoje nurodytų veiksmų.

30 — Žr. 9 punkte minėtos Vienos konvencijos 62 straipsnį.

31 — Žr. generalinio advokato M. Poiares Maduro išvados 9 išnašoje minėtiems sprendimams *Komisija prieš Austriją* ir *Komisija prieš Švediją* 55–62 punktus.

32 — Sprendimo *Komisija prieš Austriją* 38–40 punktai ir sprendimo *Komisija prieš Švediją* 39–41 punktai (abu sprendimai minėti 9 išnašoje).

33 — Taip pat žr. Tarptautinio teisingumo teismo sprendimo *Gabčikovo-Nagymaros Project (Vengrija prieš Slovakiją), I. C.J. Reports 1997*, p. 7, 104 punktą: „Vienos konvencijos dėl tarptautinių sutarčių teisės 62 straipsnio negatyvioji ir sąlyginė formuluotė aiškiai parodo, kad siekiant sutartinių santykių stabilumo esminiu aplinkybių pasikeitimu galima remtis tik išimtiniais atvejais“, kurį Teisingumo Teismas citavo 1998 m. birželio 16 d. Sprendime *Racke* (C-162/96, Rink. p. I-3655, 50 punktas).

Ar Suomija ėmėsi tinkamų priemonių pagal EB 307 straipsnio antrąją pastraipą?

44. Suomija visą laiką teigė, kad nagrinėjami dvišaliai investicijų susitarimai yra suderinami su Sutartimi ir todėl nėra reikalo imtis veiksmų pagal EB 307 straipsnio antrąją pastraipą. Neginčijama, kad Suomija iš tikrųjų nesiėmė jokių veiksmų pagal minėtą nuostatą.

45. Austrijos, Vengrijos ir Vokietijos vyriausybės teigia, kad, atsižvelgiant į nagrinėjamų dvišalių investicijų susitarimų ekonominę ir politinę reikšmę, jų nutraukimas siekiant suderinamumo su Bendrijos teise būtų galimas tik blogiausiu atveju. Kadangi ribojančios priemonės paprastai yra laikino pobūdžio, esamų susitarimų nutraukimas iš tiesų laikytinas neproporcingu veiksmu.

46. Teisingumo Teismas sprendimuose *Komisija prieš Austriją* ir *Komisija prieš Švediją* nenurodė, kad valstybės narės atsakovės privalėjo nutraukti nagrinėjamus dvišalius investicijų susitarimus.

47. Teisingumo Teismas tiesiog pažymėjo, kad šių dvišalių investicijų susitarimų nesuderinamumas su Sutartimi kiekvienu atskiru atveju nebuvo susijęs tik su valstybe nare atsakove. Todėl Teisingumo Teismas nusprendė, kad pagal EB 307 straipsnio antrąją pastraipą prireikus valstybės narės viena kitai padeda pašalinti nustatytą nesuderinamumą ir atitinkamais atvejais nustato bendrą požiūrį. Jis pridūrė, kad, atsižvelgiant į Komisijai pagal EB 211 straipsnį tenkančią pareigą rūpintis Sutarties nuostatų taikymu, ji turi imtis iniciatyvos palengvinti atitinkamoms valstybėms narėms padėti viena kitai ir nustatyti bendrą šių valstybių narių požiūrį[34].

48. Šios pastabos lygiai taip pat taikytinos nagrinėjamoje byloje.

49. Be to, sprendime *Komisija prieš Portugaliją*[35] Teisingumo Teismas išaiškino, kaip galima ištaisyti EB 307 straipsnio pažeidimą. Jis konstatavo, kad nors pagal EB 307 straipsnį „valstybės narės turi teisę pasirinkti tinkamas priemones, jos privalo pačios pašalinti bet kokį iki įstojimo į Bendriją įsigaliojusios konvencijos ir EB sutarties nesuderinamumą. Valstybei narei susidūrus su sunkumais, dėl

34 — Sprendimo *Komisija prieš Austriją* 43 ir 44 punktai bei sprendimo *Komisija prieš Švediją* 43 ir 44 punktai (abu sprendimai minėti 9 išnašoje).

35 — 2000 m. liepos 4 d. Sprendimas *Komisija prieš Portugaliją* (C-62/98, Rink. p. I-5171).

kurių susitarimo pataisyti neįmanoma <…>, negalima atmesti pareigos šį susitarimą denonsuoti“[36]. Atsakydamas į Portugalijos argumentą, kad toks denonsavimas būtų neproporcingas jos užsienio politikos interesų atžvilgiu, palyginti su Bendrijos interesais, Teisingumo Teismas pažymėjo, kad valstybės narės užsienio politikos interesų ir Bendrijos interesų pusiausvyra jau yra įtvirtinta EB 307 straipsnyje, nes jis „leidžia valstybei narei netaikyti Bendrijos nuostatos siekiant apsaugoti trečiųjų šalių teises pagal ankstesnį susitarimą ir vykdyti įsipareigojimus pagal jį. Minėtas straipsnis taip pat leidžia pasirinkti tinkamas priemones tam, kad nagrinėjamas susitarimas būtų suderintas su Bendrijos teise“[37].

50. Todėl darau išvadą, kad nesiėmusi tinkamų priemonių pagal EB 307 straipsnio antrąją pastraipą tam, kad pašalintų nuostatų dėl pervedimų, įtvirtintų dvišaliuose investicijų susitarimuose su Rusijos Federacija (buvusia Sovietinių Socialistinių Respublikų Sąjunga), Baltarusija, Kinija, Malaizija, Šri Lanka ir Uzbekistanu, nesuderinamumą, Suomijos Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal EB 307 straipsnį.

36 — 35 išnašoje minėto sprendimo *Komisija prieš Portugaliją* 49 punktas.

37 — 35 išnašoje minėto sprendimo *Komisija prieš Portugaliją* 50 punktas.

Nediskriminavimo principas

51. Vengrijos ir Vokietijos vyriausybės teigia, kad nesuderinamumo nustatymas pagal EB 307 straipsnio antrąją pastraipą prieštarautų konkurencijos laisvės vidaus rinkoje ir nediskriminavimo principams. Ir Suomija, ir ES piliečiai bei bendrovės, kuriems susitarimai taikomi, būtų mažiau palankioje padėtyje, palyginti su kitomis valstybėmis narėmis ir asmenimis, kuriems taikomų dvišalių investicijų susitarimų Komisija neginčija.

52. Pagal nusistovėjusią teismų praktiką nediskriminavimo principas reikalauja, jog panašios situacijos nebūtų vertinamos skir-

tingai, o skirtingos – vienodai, jei toks vertinimas nėra objektyviai pagrįstas[38].

53. Tačiau valstybių narių, kurioms buvo pareikštas ieškinys pagal EB 226 straipsnį, situacija objektyviai yra kitokia nei valstybių, kurioms toks ieškinys nebuvo pareikštas. Priešingu atveju būtų labai apribota Komisijos laisvė pareikšti ieškinį dėl įsipareigojimų nevykdymo, kai, jos manymu, to reikėtų vykdant jos, kaip sutarties sergėtojos, funkciją.

54. Vykdydama šią funkciją Komisija vienintelė turi kompetenciją nuspręsti, ar reikia pareikšti ieškinį valstybei narei siekiant pripažinti, kad ji neįvykdė įsipareigojimų, ir dėl kokių atitinkamos valstybės narės veiksmų ar neveikimo šis ieškinys turi būti pareikštas. Komisija, vykdydama EB 226 straipsniu jai suteiktą kompetenciją, neturi įrodyti turinti specialų suinteresuotumą pareikšti ieškinį[39].

55. Be to, pagal nusistovėjusią teismų praktiką valstybė narė, siekdama pateisinti įsipareigojimų pagal Sutartį nevykdymą, negali remtis ta aplinkybe, kad kitos valstybės narės taip pat nevykdė įsipareigojimų. Sutartimi sukurtoje Bendrijos teisinėje sistemoje valstybių narių Bendrijos teisės įgyvendinimas negali būti priklausomas nuo abipusiškumo sąlygos. EB 226 ir 227 straipsniuose numatytos tinkamos teisių gynimo priemonės įsipareigojimų nevykdymo atvejais[40].

56. Todėl diskriminacijos draudimu pagrįstas argumentas yra atmestinas.

Išlaidos

57. Pagal Procedūros reglamento 69 straipsnio 2 dalį pralaimėjusiai šaliai nurodoma padengti bylinėjimosi išlaidas, jeigu laimėjusi šalis to reikalavo. Komisija prašė priteisti iš Suomijos bylinėjimosi išlaidas. Todėl ši turi jas padengti.

38 — 2009 m. gegužės 14 d. Sprendimas *Azienda Agricola Disarò Antonio ir kt.* (C-34/08, Rink p. I-4023, 67 punktas ir jame nurodyta teismų praktika).

39 — Žr. 2002 m. lapkričio 5 d. Sprendimą *Komisija prieš Vokietiją* (C-476/98, Rink. p. I-9855, 38 punktas ir jame nurodyta teismų praktika).

40 — Žr. 2001 m. kovo 29 d. Sprendimą *Portugalija prieš Komisiją* (C-163/99, Rink. p. I-2613, 22 punktas ir jame nurodyta teismų praktika).

Išvada

58. Todėl manau, kad Teisingumo Teismas turėtų:

— pripažinti, kad nesiėmusi tinkamų priemonių pagal EB 307 straipsnio antrąją pastraipą tam, kad pašalintų nuostatų dėl pervedimų, įtvirtintų dvišaliuose investicijų susitarimuose su Rusijos Federacija (buvusia Sovietinių Socialistinių Respublikų Sąjunga), Baltarusija, Kinija, Malaizija, Šri Lanka ir Uzbekistanu, nesuderinamumą, Suomijos Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal EB 307 straipsnį,

— priteisti iš Suomijos Respublikos bylinėjimosi išlaidas.